

Son iki yüz il xalqımızın çoxəsrlik tarixində mürəkkəb, ziddiyətli dövr kimi xarakterizə olunur. Türkmənçay və Gülüstan müqavilələrinin imzalanması ilə tarixi ərazilərimizə kütləvi şəkildə köçürülən ermənilər xalqımızın humanistliyi, sülhsevərliyi, başqa millətlərə dözümlüliyindən, fərqli dinlərə hörmətindən sui-istifadə edərək əzəli torpaqlarımıza yiyələnməyə çalışmış və müəyyən mənada buna nail olmuşlar. Millətçi, şovinist ermənilərin etnik təmizləmə siyasəti nəticəsində soydaşlarımız yaşayan kəndlər talan edilmiş, yandırılmış, özləri isə deportasiyalara, soyqırımlarına məruz qalmış, düşmən ölkənin antitürk siyasətinin qurbanı olmuşlar.

Ulu Öndər tarixi torpaqlarımızdan zorla çıxarılan azərbaycanlılara hər zaman qayğı göstərirdi

1905-1907, 1918-1920, 1948-1956, 1988-1990-cı illərdə baş verən hadisələr, qəsdən yaradılan münaqişələr zamanı törədilən kütləvi qırğınlar xalqımıza qarşı uzun illər boyu hazırlanan etnik təmizləmə siyasətinin əsas tərkib hissəsi idi. İrəvan xanlığının ərazisində yaşayan köklü azərbaycanlılar öz torpaqlarında sıxışdırılır, müxtəlif yollarla doğma yurdlarını tərk etməyə məcbur edilirdilər. Azərbaycan SSR və Ermənistan SSR-in yaradılması dövründə sərhədlərin dəyişdirilməsi adı ilə Azərbaycan kəndlərinin Ermənistan SSR-in tərkibinə salınması, tarixi saxtalaşdırılması, təhrif olunması, yer adlarının dəyişdirilməsi, toponimlərimizin xəritələrdən silinməsi isə bu siyasətin növbəti mərhələsində həyata keçirilmişdi. "Böyük Ermənistan" ideyasını gerçəkləşdirmək məqsədilə məkrli planlar hazırlayan və alçaq niyyətlərini reallaşdırmaq üçün məqam gözləyən ermənilər hər fürsətdə qarşıdurmalar yaratmış, törətdikləri cinayətləri azərbaycanlıların adına yazmaqla özlərini məzlum xalq kimi qələmə vermişlər. Tarixin müxtəlif mərhələlərində erməni millətçilərinin türk düşmənçiliyi özünü açıq şəkildə göstərmiş, vaxtilə Azərbaycan xanlığı olan qədim İrəvanda özlərinə dövlət quran, Zəngəzur dəhlizini ələ keçirərək İranla sərhəd yaradan xəbis niyyətli qonşularımız ölkəmizə qarşı ərazi iddiaları ilə xalqımızı tələyüklü problemlərlə üz bəüz qoymuşlar. Sözsüz ki, bu əməlləri törətmək özgə torpağında yaşayan, humanistliyimizə sığınan erməni toplumunun bacardığı iş deyildi. Xalqımızın iki əsr boyunca başına gətirilən müsibətlərdə həmişə ermənipərəst qüvvələrin əli olub. SSRİ Nazirlər Sovetinin "Ermənistan SSR-dən kolxozçuların və digər azərbaycanlı əhəlinin Azərbaycan SSR-in Kür-Araz ovalığına köçürülməsi ilə əlaqədar tədbirlər haqqında" 1948-ci ildə verdiyi qərara əsasən, 150 minə yaxın azərbaycanlının yaşadığı yerlərdən didərgin salınması bunun ən bariz nümunəsidir.

Təcavüzkar erməni millətçiləri və ermənipərəst qüvvələr ötən əsrin axırlarında daha da fəallaşdılar. Azərbaycanın tərkib hissəsi olan Qarabağın işğalı ilə paralel indiki Ermənistan ərazisində yaşayan azərbaycanlılara qarşı kütləvi etnik təmizləmə prosesi insanlıq adına yaraşmayan qəddarlıqla həyata keçirildi. 300 mindən çox soydaşımız əzəli yurd yerlərindən didərgin salındı. Həmin dövrdə sovet hökuməti, eləcə də ölkə rəhbərliyi yüz minlərlə insanın faciəsini ört-bas-

2001-ci il avqustun 22-də "Erməni millətçilərinin apardığı etnik təmizləmə nəticəsində Ermənistan ərazisindəki öz tarixi torpaqlarından didərgin salınmış azərbaycanlıların məskunlaşması problemlərinin həlli haqqında" Fərman imzalanıb

dır etməklə dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasına imkan vermir, bununla da erməni quldurlarına daha geniş meydan açılırdı. Ulu öndər Heydər Əliyevin ikinci dəfə hakimiyyətə qayıdırdıqdan sonra bu istiqamətdə böyük tarixi əhəmiyyət kəsb edən qərarlar verildi. Tarixi vətəninə məcburən tərk etmiş, düşmənin etnik təmizləmə siyasətinin qurbanı olmuş soydaşlarımızın taleyi dövlət siyasətinin əsas istiqaməti müəyyən edildi. Belə ki, 1997-ci il dekabrın 18-də "1948-1953-cü illərdə azərbaycanlıların Ermənistan ərazisindəki tarixi-etnik torpaqlarından kütləvi surətdə deportasiyası haqqında" və 1998-ci il martın 26-da "Azərbaycanlıların soyqırımı haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərmanları imzalandı. Eləcə də "Qaçqın" statusunun verilməsi haqqında vəsatətə baxılması Qaydası Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2000-ci il 13 noyabr tarixli Fərmanı ilə təsdiq edildi. 1988-1990-cı illərdə Ermənistan Respublikasında aparılan etnik təmizləmə nəticəsində öz yurd-yuvasından qovulmuş qaçqın soydaşlarımızın ölkəmizin ərazisində məskunlaşması və digər problemlərinin həlli ilə əlaqədar 2001-ci il avqustun 22-də "Erməni millətçilərinin apardığı etnik təmizləmə nəticəsində Ermənistan ərazisindəki öz tarixi torpaqlarından didərgin salınmış azərbaycanlıların məskunlaşması problemlərinin həlli haqqında" Fərman imzalandı. Fərmana əsasən, daimi yaşayış yeri ilə təmin olunmamış və ya yaşadığı yerlərdə qeydiyyata alınmamış qaçqın ailələrin problemlərinin həlli istiqamətində dövlət səviyyəsində xeyli işlər görüldü.

Prezident Heydər Əliyevin Ermənistan Respublikasından didərgin salınmış azərbaycanlıların daimi məskunlaşması problemlərinin və bununla bağlı digər məsələlərin həlli məqsədilə imzaladığı Fərmanda soydaşlarımıza verilən "qaçqın" statusunun qüvvədə saxlanması, Naxçıvan Muxtar Respublikası, Bakı şəhəri və respublikanın digər rayonlarının ərazilərində qaçqınların məskunlaşdıqları yerlərdə ayrı-ayrı və imkan olduğu hallarda qaçqınların yığcam yerləşdirilməsi üçün qəsəbə şəklinə fərdi yaşayış evlərinin tikilməsi məqsədilə Azərbaycan Respublikası Qaçqınların və Məcburi

Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinin təqdim etdiyi siyahı əsasında həmin ərazilərdə normalara uyğun müvafiq torpaq sahələrinin ayrılması nəzərdə tutulmuşdur. Həmçinin Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondunun hesabından Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinə qaçqınların daimi məskunlaşması üçün ayrılacaq torpaq sahələrində yaşayış evlərinin və qəsəbələrin, mühəndis xətlərinin tikintisi üçün 20 milyard, Goranboy rayonunun Gülüstan ərazisindəki Aşağı Ağcakənd və Yuxarı Ağcakənd kəndlərində dağıdılmış 1400 yaşayış evinin bərpası üçün 53 milyard, 1995-ci ildən tikintisi yarımçıq qalmış 322 evin tikintisinin başa çatdırılması üçün 10 milyard manat məbləğində vəsaitin ayrılması öz əksini tapmışdır.

Azərbaycana ikinci dəfə hakimiyyətə gəlişi ilə respublikamızı ağır böhrandan, daxili çəkişmələrdən, xarici təzyiqlərdən qurtaran ulu öndər Heydər Əliyev Qarabağın işğalının dayandırılmasına, atəşkəsə nail olmaqla bərabər, ölkə iqtisadiyyatının dirçəldilməsi, ordu quruculuğu məsələlərini, eyni zamanda əhəlinin rifah halının yaxşılaşdırılmasını dövlət siyasətinin prioriteti olaraq müəyyənləşdirdi. Qaçqın və məcburi köçkünlərin sosial-məişət vəziyyətinin yaxşılaşdırılması və onların məskunlaşması problemlərinin həlli ilə bağlı tədbirlərin, o cümlədən yeni qəsəbələrin salınması, burada məktəb binaları, səhiyyə məntəqələri və digər zəruri infrastruktur obyektlərinin inşasının dövlət tərəfindən maliyyələşdirilməsi əsas vəzifə kimi qarşıya qoyuldu və bu vəzifələrin icrası uğurla həyata keçirildi.

Mehparə ƏLİYEVƏ,
"Respublika".